

Souhlasím s Prohlášením Charty 77...

Chartu 77 podepsalo do konce roku 1989 celkem 1883 statečných lidí. Deseti signatářům jsme položili tři jednoduché otázky:

1. Co vás přimělo k podpisu Charty 77?
2. Kdy, kde a za jakých okolností jste Chartu 77 podepsal/a?
3. Jaké byly bezprostřední a dlouhodobé důsledky vašeho podpisu?

Ondřej Němec

1.
Vyrůstal jsem v rodině, kde veřejný a otevřený přístup ke společnosti byl samozřejmý. Rodiče byli aktivní křesťané, později, po seznámení se s undergroundem, v době jeho pronásledování, se aktivně zapojili do shánění podpory pro nepřizpůsobivé vlasáče mezi tehdy dosti roztržitěnou kulturní i politickou opozicí. To byl impulz ke vzniku Charty 77, na které se oba moji rodiče od počátku podíleli. My děti jsme byly vedeny ke smyslu pro solidaritu, svobodu a spravedlnost a v dospívání jsme to vnímaly velmi intenzivně. S disentem a Chartou jsme byly spojeny ještě dříve, než jsme ji podepsaly.

2.
Existoval úzus, snad původně přání profesora Patočky, že Chartu nemají podepisovat studenti, a samozřejmě ani nezletilí. Dvě nejstarší sestry, Markéta a Jana, Chartu podepsaly už brzy po vzniku, ale podpis sestry Jany otec takzvaně „deponoval“ (což se používalo třeba u studentů nebo lidí, u kterých z důvodů konspirace nebylo zveřejnění vhodné), protože ještě neměla dokončenou zdravotní školu. Její podpis ale buď tak důkladně schoval, nebo byl sebrán při některé z mnoha domovních prohlídek, že nakonec jako signatářka nikdy zveřejněna nebyla. Když v roce 1979 po zásahu proti Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných zůstali ve vyšetřovací vazbě oba naši rodiče, usoudili jsme se sestrou Pavlou a bratrem Davidem, že je nejvyšší čas Chartu také podepsat. Podepsali jsme ji doma v Ječné a pravděpodobně ještě s dalšími podpisy, které se u nás se-

šly, jsme ji předali dál, ale jak a komu, si už nepamatuji. Petiční právo bylo tenkrát hojně využíváno, podepisovalo se mnoho petic, otevřených dopisů a stížností. A nepamatovat si, kdo co přinesl a komu co předával, patřilo k základním konspiračním pravidlům.

3.
K výslechům na StB jsem tenkrát chodil poměrně pravidelně, takže žádný bezprostřední zájem po zveřejnění mého podpisu si nevybavuji. Po pár letech mi ale podpis pravděpodobně pomohl předčasně ukončit pracovní poměr v továrně, kde jsem byl smluvně vázán. Vedení se nelíbilo, že se tam StB na mne pravidelně chodí vyptávat, občas mne tam i sebrali a strašili mé kolegy žádostmi o donášení. Já jsem potom mohl nastoupit na časově mnohem výhodnější, důstojné topičské místo.

Luboš Dobrovský

1.
To je otázka na velmi dlouhou odpověď. Musel bych začít svou rodinnou výchovou, životní zkušeností a nakonec pocity beznaděje po sovětské okupaci v srpnu 1968. Ale stručně: Leccos jsem dělal, o čem jsem se snad mohl domnívat, že dává smysl a oslabuje beznaděj. A když přišel text Charty 77, dávalo to možnost spojit síly právě k tomu základnímu, co jsem cítil jako nezbytnost: neztratit sebe sama. S tím, že pokud to snad přispěje ke změně situace, tím lépe.

2.
Podepsal jsem *Prohlášení Charty 77* doma. Leccos jsem o jeho přípravě

věděl, a když ten text Jiří Dienstbier přinesl a když jsem si ho přečetl, nebyl důvod váhat.

3.
Bezprostřední důsledky byly očekávané. Bylo mi jasné, že se ta výzva, to chytání komunistů za slovo, neobejde bez nějaké policejní šikany. Mohutnost té šikany byla ale přece jen větší, než jsem tušil. Ovšem v mém životě se nic nezměnilo. Už předtím jsem měl se Státní bezpečností co dělat. Jen jsem se pak cítil silnější mezi všemi těmi, kdo Chartu podepsali ve stejné chvíli jako já.

Josef Kordík

1.
Konečně jsem se mohl připojit k lidem, kteří o svobodu usilují.

2.
Na jaře 1978 v kanceláři Karla Dománka, který byl tehdy úředníkem pražského arcibiskupství. Okolnost: Důkladně jsem si to rozmyslel.

3.
Odnětí státního souhlasu k výkonu duchovenské činnosti, trestní stíhání za maření dozoru nad církvemi. Až do konce komunistického režimu dělnické profese.

Ivan Lamper

1.
Hlavní podnět byl, že mně StB počátkem 80. let sebrala pas těsně před odjezdem na zájezd do západního Německa a překazila mi tím záměr emigrovat. Když tedy bylo jasné, že

budu muset žít tady, řekl jsem si, ať to tedy stojí za to.

2.

Podepsal jsem ji někdy v roce 1982 ve Zlíně a papír dal známému, který o sobě prohlašoval, že se zná v Praze s Danou Němcovou, a že to tedy doručí do správných rukou. Když pak po několika měsících vyšlo najevo, že se na to vykašal a nic nikam nepředal, podepsal jsem ji podruhé a dal jinému známému, který už ten podpis časem opravdu doručil.

3.

Bezprostřední nebyly žádné, během několika měsíců mě ale v tom Zlíně našli jiní tamní signatáři Charty, kteří se o mně dozvěděli právě díky tomu podpisu – a přesně jsem se pak postupně seznámil s řadou dalších interesantních lidí, které bych jinak v atomizovaném a profízlovaném státě neměl šanci potkat a poznat. Dlouhodobě se mi tak otevřela šance na celkem zajímavou dobrodružnou existenci a na celkem smysluplnou kreativní činnost, díky které se ta hnusná doba dala žít vesele a s hlavou vztyčenou.

Martin Palouš

1.

Asi jako u mnoha dalších, můj podpis pod Chartou 77 byl mou osobní reakcí na proces normalizace, který v československé společnosti probíhal od začátku sedmdesátých let. Emigrovat jsem nehodlal, na přizpůsobování se poměrům jsem neměl žaludek, takže mi nezbylo než hledat nějakou třetí možnost. V Janu Patočkovi jsem objevil základního filozofického učitele, chodil na jeho soukromé přednášky a od toho byl k podpisu Charty už jen krůček. Měl jsem prostě pocit, že nemám co ztratit, pohyboval jsem se v prostředí podobně smýšlejících lidí.

2.

Když mi v prosinci 1976 Jiří Němec text ukázal, tak jsem vůbec neváhal, možné důsledky tohoto činu vůbec

nepromýšlel. Prostě jsem to podepsal, protože jsem s obsahem souhlasil, a bylo to.

3.

No za pár týdnů jsem byl vyhozen z práce, pracoval jako topič, byl občas zatýkán a předvoláván k výslechům na Státní bezpečnost. Prostě začal pro mne všední život disidenta se svými stinnými, ale i docela pozitivními stránkami. Poznal jsem spoustu báječných lidí, stal se součástí prostředí, ve kterém mi bylo dobře. Sice jsem ztratil – aspoň dočasně – šanci na jakoukoli rozumnou „kariéru“, ale získal mnoho přátel, objevil disidentský svět se všemi jeho zapeklitostmi, ale zcela zásadními, vpravdě existenciálními otázkami.

Zbyněk Petráček

1. Byla to nejspíše našťvanost v období podzimu 1989, kdy se už kolem Československa vše hýbalo, Polsko mělo první nekomunistickou vládu, Maďaři si de facto taky užívali svobodu a ve východním Německu se už viklala berlínská zeď – jen u nás nic. V tomto rozpoložení jsem ji podepsal. Bylo to na přelomu října a listopadu 1989. Tím se ze mě stal jakýsi „disident poslední hodiny“ a takovou nálepkou se nikdo moc neholedbá a nechlubí.

Abych to trochu rozvedl: Tehdy jsem byl už pár let aktivní v samizdatu, působil jsem v redakcích *Revolver Revue* a časopisu pro kulturní a společenskou informaci *Sport* (ten titul měl být jakousi vtipnou nadsázkou, se sportem neměl nic společného, ale dnes se to musí vysvětlovat). Chartu jsem bral jako takovou spíše již hotovou záležitost starší generace (vlastně generace mých rodičů), jako společenství, do kterého jsem tak nějak úplně nepatřil. A taky jsem se samozřejmě bál – Charta byla ztělesněním největších perzekucí a celé to vytvářelo dojem, že kdo ji podepíše, o perzekuce si sám koleduje.

Nicméně v opozičním milieu jsem se pohyboval. Někdy se tomu říká druhá generace undergroundu (ta,

která tam spadla rovnou a vědomě, na rozdíl od té první, která tam byla zahrnuta po nástupu normalizace). Sami jsme měli raději slovo opozice než disent, neboť disident znamená doslovně odpadlík a my jsme neměli pocit, že jsme od něčeho odpadli. V říjnu 1988 jsem podepsal tehdy nový manifest Hnutí za občanskou svobodu (HOS – byla to parta více politická než Charta, našly by se v ní zárodky budoucí porevoluční ODA), ba chodil jsem na diskuse HOS. Hnutí mělo své regionální buňky, já jsem byl na Praze 5. Ale samotnou Chartu jsem podepsal opravdu až těsně před revolucí a z důvodů spíše emočních, viz výše.

2.

Datum přesně nevím, ale bylo to na přelomu října a listopadu 1989. Zato vím na sto procent, že to bylo na večírku v bytě u Saši Vondry (byl tehdy mluvčí Charty) v Praze 2, v Trojanově ulici.

3.

Nebyly vůbec žádné. Můžu jen spekulovat, zda to bylo tím pozdním termínem a mou rolí „disidenta poslední hodiny“ (asi jsem se ocitl v předposlední, ne-li vůbec poslední várce signatářů), nebo spíše tím, že režim měl tehdy úplně jiné starosti.

Ale ta druhá možnost – jiné starosti režimu, dané i tím, že čím víc lidí se kolem opozice motalo, tím obtížnější bylo je všechny podchytit, natož buzerovat – tu jistou roli hrála. Když jsem o rok dříve podepsal manifest HOS, nestalo se taky vůbec nic. A když jsem na jaře 1989 začal podepisovat články v samizdatu (*Sport*) skutečným jménem, opět to prošlo zcela bez úřední pozornosti. Z toho jako by plynulo, že člověk často bývá více předposraný, než je nezbytně nutné.

František Stárek Čuňas

1.

V roce 1976, který byl rokem Plastic People, se za ně i za mě brala spousta lidí, kteří nám pomohli, abychom

se dostali z vězení. To pro nás bylo zavazující. Jiří Němec ze začátku nechtěl, abychom podepisovali. Říkal, že podpis Charty bude spojen s velkou mediální kampaní a my, tj. underground, budeme chápáni jako kriminálníci, kteří podepisují. Já měl v té době podmínku, takže nás varoval, že se to může negativně projevit. A to bylo ještě před Chartou. Ale ve chvíli, kdy ta kampaň opravdu vypukla, tak jsem to naopak už nemohl vydržet.

2.

Podepsal jsem v Ječné ulici u Dany Němcové v létě 1977 a podpis vyšel se zpožděním ke konci roku. Bylo to pro mě celkem jednoduché, protože jsem byl sběrač podpisů, vozil jsem ze severních Čech do Jéčka (míněna Ječná ulice - pozn. red.) podpisy, a to i tak, že to policajti věděli. Mohl jsem to podepsat každý den, ale v létě jsem se rozhodl, že už je to jedno. Stejně o mně policajti věděli, ptali se na mě při výsleších, jestli jsem dal někomu Chartu k podpisu, a věděl jsem, že několik lidí řeklo, že právě mně Chartu podepsali. Bylo tudíž úplně jedno, jestli jsem podepsaný, nebo nejsem. Argumentace Jirky Němce už mi připadala lichá.

3.

Bezprostředním důsledkem bylo to, že se moje pracovní zařazení v Geofyzice, kde jsem byl technik-geofyzik, změnilo na figurant-geofyzik. Komplikace byla, že jsem tam dělal takzvanou geochemii, novou progresivní metodu, kterou nikdo jiný neuměl. Původně mě z Geofyziky chtěli vyhodit úplně, ale já jsem řediteli řekl, že v tom případě půjdu s geochemií ke konkurenci do Geoindustrie. Toho se lekli a nechali si mě tam jako dělníka, figuranta. A dlouhodobě? To, že jsem podepsal Chartu, už byla jen jedna z kapiček, už jsem byl pro estébáky jasně zařazený a nemohlo to nijak zhoršit moji situaci. Naopak, z hlediska formálního, když byl nějaký výstup VONS o mém věznění, tak mi pomohl fakt, že za mým jménem bylo uvedeno „signatář Charty 77“.

František Stárek Čuñas s Václavem Havlem (výřez)

Foto: Ondřej Němec

Petruška Šustrová

1. Souhlasila jsem s obsahem *Prohlášení Charty 77* z 1. 1. 1977 a byla jsem ráda, že to mohu veřejně spolu s jinými říci.
2. Text Charty jsem podepsala 26. nebo 27. prosince 1976, kdy mi ho dal přečíst Petr Uhl a písemně se mne zeptal, zda s textem souhlasím a zda ho chci podepsat.
3. Bezprostředními následky byl výslech a ostouzení v České televizi, dlouhodobě jsem byla občanem „druhé kategorie“. Na začátku osmdesátých let mne vyhodili z práce z pozice uklízečky u tehdejšího Obvodního podniku bytového hospodářství a do zhroucení režimu jsem už nenašla žádné zaměstnání. Můj nejstarší syn musel po maturitě nastoupit základní vojenskou službu, a ač během studia navštěvoval vysoce specializovaný vojenský kurz (šlo o letecký dispečink), absolvoval vojnu ve zcela podřadném útvaru. Dětem ve škole estébáci prohlíželi tašky, doma jsme měli několik prohlídek, často jsem byla předvolávána k výslechům, sledována na ulici, v bytě byl instalován odposlech. Estébáci mě pomlouvali i u sousedů a „někdo“ poslal anonymní dopis, v němž stálo, že se nestarám o děti. Vyšetřovala mě kvůli tomu Veřejná bezpečnost, ale byl to jakýsi slušný poručík, který prohlásil, že nechápe, proč ten dopis přišel – podle zpráv ze školy, z kroužků a hudební školy neměl proti mé péči nikdo námitky –, a vyšetřování zastavil.

Petr Uhl

1. *Prohlášení Charty 77* z 1. 1. 1977 (základní prohlášení) se nikdy nepodepisoval. Podnětem k mému podpisu lístečku (karty) se slovy „Souhlasím s prohlášením Charty 77 z 1. 1. 1977“, jméno, příjmení, povolání a datum podpisu (v mém případě to datum

bylo asi 20. prosince 1976, ale to není podstatné, protože jsem cca dvacet kartiček s podpisy, které jsem „ulovil“ já, a cca deset dalších, které nesbíral Václav Vendelín Komeda v Brně, odevzdal na setkání chartistů v bytě Václava Havla v Praze-Dejvicích U dejvického rybníčku 4 dne 29. 12. 1976, takže jsem některé z nich mohl před odevzdáním i antedatovat) byla ta skutečnost, že jsem patřil do okruhu osob, které od 10. prosince 1976 zhruba do 20. prosince 1976 prohlášení Charty 77 na třech schůzkách v bytě Jaroslava Kořána v Tyršově ulici a na jiných místech redigovaly a stanovily závazný postup při sběru podpisů. Byli to Václav Havel, Jiří Němec, Pavel Kohout, Ludvík Vaculík, Pavel Landovský, já, Václav Vendelín Komeda, Pavel Bergmann, Zdeněk Mlynář, Jiří Hájek – z nich žijeme už jen dva, a k nim bych přiřadil ještě osoby, které se žádného z oněch tří setkání neúčastnily, ale měly významný podíl na celé akci – Ladislava Hejdánka, Zdeňka Urbánka, Annu Šabatovou a Rudolfa Battěka; možná mezi ně patří i Olga Havlová, Irena Dubská a někdo další, ale to se už nikdy nevjistí, protože oni sami i případní svědci už zemřeli. To, že si to lidé vzali do hrobu, je ostuda naší historiografie.

Motivy, které mě vedly k účasti na oněch třech setkáních, jsou četné, a jen jejich výčet přesahuje rámce této ankety. Jen připomenu, že od prosince 1969 do prosince 1973 jsem byl vězněm svědomí za nenásilné aktivity v Hnutí revoluční mládeže v období 1968–1969.

2. Viz bod 1. Podepsal jsem ji tedy sám sobě.

3. Byl to pocit osvobození (osobní emancipace), radosti nad obnovenou solidaritou čs. společnosti a i pocit uspokojení, že nás všechny nezavřeli. Ale vy, sledující dějiny Charty 77 pohledem Státní bezpečnosti, se jistě ptáte na případnou represí vůči mně. Někdy v polovině ledna

jsem byl na Ruzyni asi na dvouhodinovém výslechu u StB, pak jsem měl asi týden „sledovačku“ skupinou příslušníků a auty (bylo nás z Charty osm sledovaných), od září 1977 do května 1979 jsem měl spolu s Františkem Krieglem a Ladislavem Hejdánkem stálé a odstrašující sledování, od května 1979 do května 1984 jsem byl za účast na činnosti VONS a Charty 77 vězněn. V roce 1977 jsem byl propuštěn ze zaměstnání (byl jsem konstruktér – projektant), soudní spor o to jsem prohrál, a pokud jsem nebyl vězněn, pracoval jsem pak až do konce roku 1989 manuálně jako strojník u kompresorů v mrazírnicích nebo jako topič u Metrostavu. Byl jsem asi desetkrát na pár dnů (obvykle dva nebo čtyři) vězněn, naše domácnost trpěla asi desítkou domovních prohlídek, represemi byli různou měrou stíženi i moji příbuzní, obvykle za své jednání, včetně dětí. V květnu 1985 nechala StB dokonce zneužít lékařských služeb a předstírala očkování našeho tehdy tříměsíčního syna Michala (viz náš dopis řediteli motolské nemocnice z *Informací o Chartě 77* č. 8/1985).

Milan Uhde

1. Potřeba vyjádřit protest proti postavení zakázaného autora a druhořadého občana poté, co jsem se v něm sám ocitl.

2. Den po svátku svatého Štěpána mě navštívil Jiří Müller s textem Charty a příštího dne jsem mu odevzdal svůj podpis, obojí na své tehdejší adrese v Brně, Barvičova 59.

3. Policejní šikana, konkrétně 12. ledna 1977 večer domovní prohlídka a poté nepravděpodobně jednu až dvakrát měsíčně výslechy, občasné sledování, nátlak, aby zaměstnavatel vyhodil z Ústavu analytické chemie ČSAV mou manželku, jednorázový pokus donutit mě pod pohrůžkou k vystěhování z republiky. pd